

56 חייב להביא מנחה מחטים, אֵלֶּא דְאָמַר 'הרי עלי מְנַחָה מִן
 57 הַשְּׁעוּרִים', אֲבָל אָמַר 'הרי עלי מְנַחָה מִן הַעֲדָשִׁים', לֹא – אין מביא
 58 מנחה כלל. כי דווקא בנודר להביא משעורים יש לומר שרצונו היה
 59 להתחייב מנחה כהלכתה וטעה, אבל הנודר להביא מעדשים אין
 60 מקום לומר שטעה, שהדבר יודע שאין מנחה באה מהם.
 61 הגמרא מקשה על דברי חזקיה: מִכִּי רַבִּי – (הרי) חֲזַקְיָה שֶׁאִמַר שֶׁהֲנוֹדֵר
 62 מִנְחָה מִן הָעֲדָשִׁים פֶּטוּר מִלְּהִבִּיא מִנְחָה, כִּמְאֵן אֲמַרְהָ לְשִׁמְעֵתִיהָ –
 63 כאיזה תנא אמר לדבריו, כִּבְיַת שְׁמַאי, וכמו שנתבאר למעלה
 64 שחזקיה אמר שהמשנה נשנית בשיטת בית שמאי, והלא לדברי בֵּית
 65 שְׁמַאי הטעם שחייב להביא מנחת חטים משום תַּפּוּס לְשׁוֹן רֵאשׁוֹן
 66 הוּא, ואם כן קשה מַה לִּי מִן הַשְּׁעוּרִין מַה לִּי מִן הַעֲדָשִׁים – מה
 67 חילוק יש בין אם אמר בסוף דבריו 'מִן הַשְּׁעוּרִים', או 'מִן הָעֲדָשִׁים',
 68 והלא הולכים אחר תחילת דבריו שאמר 'הרי עלי מנחה', ויתחייב
 69 במנחה הראויה, ומה טעם פטר חזקיה את האומר 'הרי עלי מנחה מן
 70 העדשים'.

71 הגמרא מתרצת: הֲדַר בֵּיהּ – חזר בו חזקיה ממה שהעמיד את דברי
 72 תנא קמא כבית שמאי הסוברים 'תפוס לשון ראשון', וחזר לבאר כרבי
 73 יוחנן שהמשנה כבית הלל.

74 שואלת הגמרא: וּמַאי מְטַעֵמָה הֲדַר בֵּיהּ – מדוע חזר בו חזקיה, הרי
 75 היה יכול להמשיך ולפרש את המשנה כבית שמאי ולומר שגם באופן
 76 שאומר 'מנחה מן העדשים', חייב להביא מחטים. משיבה הגמרא:
 77 אָמַר רַבָּא, חזקיה חזר בו משום דְמַתְּנִיתִין קְשִׁיתִיהּ – שהתקשה
 78 בפירושו המשנה, שאם המשנה היא כבית שמאי, מַאי אֲדִינָא הֲתֵנִי
 79 – מדוע נקט התנא שאמר 'מְנַחָה מִן הַשְּׁעוּרִים', לִיתֵנִי – היה לתנא
 80 לשנות שאמר 'הרי עלי מנחה מִן הַעֲדָשִׁים', שהרי לבית שמאי גם
 81 באופן זה חייב להביא מנחה מחטים. אֵלֶּא מִמָּה שֶׁלֹּא שֵׁנִינִי כּוּ, שִׁמְעַ
 82 מִינֵיהּ – מוכח מכאן שאין לפרש את משנתינו כבית שמאי, אלא כמו
 83 שפירשה רבי יוחנן, שאף לבית הלל מביא מנחה מהחטים, וּמִשּׁוּם
 84 דְטַעֵי הוּא – שטועה שאפשר להביא מנחה כפי שנודר, ואומר שאלו
 85 ידעתי שאי אפשר להביא מנחה כזו, הייתי מתחייב מנחה הראויה
 86 להקרבה, ואם כן דווקא בַּשְּׁעוּרִים טַעֵי – בשעורים הוא טועה,
 87 ורושב שאפשר להביא מהם מנחת נדבה, אבל בַּעֲדָשִׁים לֹא טַעֵי –
 88 אין הוא טועה ויודע שאין מנחה באה מהם, וכשאומר 'מִן הַעֲדָשִׁים'
 89 נתחרט ממה שאמר תחילה הרי עלי מן מנחה, ונדר זה פתחו עמו,
 90 שמבאר בדבריו שאינו רוצה להתחייב מנחה כלל.

91 רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר, לדעת תנא קמא במשנה, אֲפִילוּ נוֹדֵר לְהִבִּיא מִנְחָה
 92 מִן הַעֲדָשִׁים, חייב להביא מנחה מן החטים. מקשה הגמרא: מִכִּי
 93 וְהִרִיז רַבִּי יוֹחָנָן כִּמְאֵן אֲמַרְהָ לְשִׁמְעֵתִיהָ – כאיזה תנא אמר
 94 לדבריו, כִּבְיַת הֵלֵל, וכפי שנתבאר למעלה, וכשהנודר אומר אילו
 95 הייתי יודע שאי אפשר להביא מנחה משעורים, הייתי נודר להביא
 96 מחטים, וְהִלֵּא לְדַבְרֵי בֵּית הֵלֵל הַטַּעַם שֶׁחַיִּיב לְהִבִּיא מִנְחָה מִן הַחֲטִיִּם
 97 מִשּׁוּם דְטַעֵי הוּא – משום שהוא טועה ורושב שאפשר להביא מנחת
 98 נדבה משעורים. ואם כן דווקא בַּשְּׁעוּרִין טַעֵי – בשעורים הוא טועה,
 99 אבל בַּעֲדָשִׁים לֹא טַעֵי – אין הוא טועה, שידוע שאין מנחה באה
 100 מהם, ואין אמר רבי יוחנן שאפילו הנודר להביא מנחה מהעדשים,
 101 חייב במנחה ראויה.

102 מתרצת הגמרא: באמת רבי יוחנן פוטר את האומר 'הרי עלי מנחה מן
 103 העדשים', ומה שאמר רבי יוחנן שחייב להביא מנחת חטים, לְרַבְרַבִּי
 104 דְחֲזַקְיָה קָאָמַר לֵיהּ – לפי מה שחזקיה העמיד את המשנה בתחילה
 105 כבית שמאי, שהולכים אחר תחילת דבריו, אמר רבי יוחנן שאף
 106 הנודר מנחה מן העדשים, חייב מנחה ראויה. אלא שחזקיה חזר בו
 107 מפני שבמשנה משמע שהנודר מן העדשים פטור, והקשה לו רבי
 108 יוחנן, אֵת מַאי מְטַעֵמָה הֲדַרְתָּ בָּךְ – מה הטעם חזרת בך, מִשּׁוּם לֹא
 109 קָתְנִי מִן הַעֲדָשִׁים – בגלל שלא שנינו במשנה 'מִן הָעֲדָשִׁים'. משום
 110 זה לא היית צריך לחזור בך, כִּי דִלְמָא – (שמא) מה שנקט התנא את
 111 הדין באומר 'מִן הַשְּׁעוּרִים', לֹא מִיבְעִינָא קָאָמַר – לא היה זה אלא
 112 בדרך 'אין צריך לומר', כלומר לֹא מִיבְעִינָא – אין צריך לומר

1 אֵלֶּא כִשְׁקָבְעִין בְּשַׁעַת נֶדֶר, שבשעת נדרו אמר 'הרי עלי להביא
 2 במחבת', אֲבָל אם בשעת הנדר לא אמר כך אלא אמר שיביא מנחה
 3 סתם, ורק בְּשַׁעַת הַתְּפִרָּה של הסולת עבור קיום נדרו אמר שיביא
 4 אותה במחבת, לֹא – אינה פסולה אם שינה ממה שאמר והביאה
 5 במרחשת. משום שנאמר (דברים נג כד) 'מוֹרָצָא שְׁפַתְךָ תִּשְׁמֹר וְעֵשִׂיתָ
 6 כַּאֲשֶׁר נִדְרָתָ לַה' אֲלֵהֶיךָ, ולמדנו ממה שנאמר 'כַּאֲשֶׁר נִדְרָתָ' שמה
 7 שאמר בשעת הנדר הוא הקובע איזו מנחה עליו להביא וכאשר יביא
 8 מנחה אחרת ממה שאמר באותה שעה, הרי הוא משנה ממה
 9 שהתחייב, וְלֹא כַּאֲשֶׁר הַפְּרִשָׁתָּ – ואין החיוב נקבע לפי מה שאמר
 10 בשעת ההפרשה, ויכול לשנות ממה שאמר באותה שעה שעברו
 11 הוא מפרישו.

12 הגמרא מביאה סיוע לדברי אביי: אִיתְמַר נָמִי, אָמַר רַבִּי אֶחָא פֶּר
 13 חֲנִינָא אָמַר רַבִּי אֶסִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, לֹא שָׁנוּ שֶׁאִם שִׁינָה מִמִּנְחָה
 14 שֶׁנֶּדֶר וּמְבִיא מִנְחָה אַחֶרֶת שֶׁפְּסוּלָה, אֵלֶּא שְׁקָבְעִין בְּשַׁעַת הַנֶּדֶר אִיזו
 15 מנחה יביא, אֲבָל בְּשַׁעַת הַפְּרִשָׁה לֹא, כאשר נלמד מהפסוק 'כַּאֲשֶׁר
 16 נִדְרָתָ' וְלֹא כַּאֲשֶׁר הַפְּרִשָׁתָּ.

משנה

17 המשנה עוסקת בדין המתחייב מנחה שאינה ראויה להקרבה, הָאָמַר
 18 'הרי עלי מְנַחָה מִן הַשְּׁעוּרִים', כיון שאין מנחת נדבה באה אלא
 19 מחטים, יְבִיא מִן הַחֲטִיִּים. וכן האומר 'הרי עלי מנחה מקמח' – שאינו
 20 מנופה, כיון שאין מנחה באה אלא מסולת מנופה, יְבִיא סוּלָת. וכן
 21 האומר 'הרי עלי בִּלְאִ שְׁמֶן וְכֵלֵא לְבוֹנָה', כיון שאין מנחת נדבה באה
 22 כן, יְבִיא מִנְחָה עִם שְׁמֶן וְלְבוֹנָה. וכן האומר הַצִּי עֶשְׂרוֹן, כיון שאין
 23 מנחה הפחותה מעשרון, יְבִיא עֶשְׂרוֹן שְׁלֹם. וכן האומר עֶשְׂרוֹן
 24 וּמַחְצָה, יְבִיא שְׁנַיִם.
 25 ובכל המקרים האלו רַבִּי שְׁמַעוֹן פּוֹטֵר את הנודר מלהביא מנחה,
 26 כיון שֶׁלֹּא הִתְנַדַּב בְּדֶרֶךְ הַתְּנַדְּבִין, שדרכם להתנדב דבר הראוי
 27 להקרבה, והוא התנדב להביא מנחה שאין מקריבים כמותה.
 28

גמרא

29 הגמרא מקשה: אֲמַאי – מדוע הנודר להביא מנחה מן השעורים,
 30 מחויב להביא מן החטים, והלא נֶדֶר וּפְתַחֻ עִמּוֹ הוּא – בלשון נדר
 31 זה יש פתח המתירו, שהרי אדם יודע שאין מנחה באה משעורים,
 32 ובאמרו בתוך כדי דיבור 'מִן הַשְּׁעוּרִים' מתחרט הוא מנדר ואין
 33 בדעתו להביא כלום.
 34 מתרצת הגמרא: אָמַר חֲזַקְיָה הָא מַנִּי – משנה זו בשיטת מי היא,
 35 בשיטת בֵּית שְׁמַאי היא דְאָמְרֵי תַּפּוּס לְשׁוֹן רֵאשׁוֹן – שאדם האומר
 36 במשפט אחד שני דברים הסותרים, כוונתו למה שאמר תחילה שהוא
 37 עיקר דבריו. וכך גם כאן שתחילה נדר להביא מנחה, וחטים הם
 38 הראויים לכך, ולבסוף סתר דבריו ואמר 'מִן הַשְּׁעוּרִים', כוונתו
 39 לתחילת דבריו וחייב להביא מנחת חטים.

40 הגמרא מביאה את המשנה שהובאה בה שיטת בית שמאי, דִּתְנִין,
 41 האומר הֲרִינִי נִזִּיר מִן הַגְּרוּגוּרוֹת – תאנים יבשות, וּמִן הַדְּבִילָה –
 42 תאנים דרוסות וכבושות בכלי, ולא פירש שמקבל על עצמו נזירות
 43 מיין האסור לנוזר, בֵּית שְׁמַאי אֹמְרִים הרי הוא נִזִּיר מן ייין, שאנו
 44 אומרים 'תפוס לשון ראשון', וחלים עליו כל דיני נזירות כפי שאמר
 45 תחילה. וּבֵית הֵלֵל אֹמְרִים אֵינוֹ נִזִּיר, שאין נזירות מתאנים.
 46 רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר אֲפִילוּ תִּימָא בֵּית הֵלֵל – אפילו אם תאמר שדברי
 47 תנא קמא כבית הלל הסוברים שהאומר הריני נזיר מן הגרוגרות אינו
 48 נזיר. יש ליישב שמשנתינו עוסקת בְּאָמַר הַנּוֹדֵר לאחר נדרו, אִילוּ
 49 הִייתִי יוֹדֵעַ שֶׁאֵין נִזְרִיין כִּךְ לֹא הִייתִי נוֹדֵר כִּךְ אֵלֶּא כִּךְ – אילו
 50 הייתי יודע שאין נודרים מנחה משעורים, לא הייתי נודר כך, אלא
 51 הייתי נודר להביא מן החטים. וכיון שפירש שרצונו היה להתחייב
 52 מנחה כהלכתה, חייב להביא מן החטים.

53 הגמרא מבארת דין הנודר מנחה מן העדשים, אָמַר חֲזַקְיָה לֹא שָׁנוּ
 54 במשנתינו, שהנודר להביא מנחה שאין מקריבים כמותה, לתנא קמא

המשך ביאור למס' מנחות ליום שני עמ' א

1 שהאומר מן העדשים חייב להביא מנחה ראיה מחטים, דאיכא
 2 למימר מהדר הוא דתדר ביה – שיש לומר שחזרו בו שבתחילה רצה
 3 להתחייב מנחה גמורה וכעת חזרו בו, וכדי לבטל דבריו הראשונים
 4 אומר מן העדשים, שידוע שאין מנחה באה מהן, ואין יכול לחזור בו
 5 מפני שתפוס לשון ראשון – ודבריו הלים כפי תחילת דבריו, ולכן
 6 פשוט שהגורד מן העדשים חייב מנחה, ולא הוצרך התנא להשמיענו
 7 אלא שאפילו האומר מן השעורין נמי ו-גם חייב להביא מנחת
 8 חטים, אף דאיכא למימר מיטעא הוא דקא טעי – שיש לומר שטעה

9 וכונתו היתה להתחייב מנחה משעורים, וכיון שאין מנחה באה מהם,
 10 אין חייב כלום, לכן השמיענו התנא שאפילו הכי ו-כך אומרם
 11 תפוס לשון ראשון, ומפרשים את דבריו, שבתחילה רצה להביא
 12 מנחה כדינה, ושוב נתחרט וחזרו בו ואמר מן השעורים, וכיון
 13 שהעיקר כתחילת דבריו, חל עליו חיוב להביא מנחה כהלכתה. ולכן
 14 תמה רבי יוחנן על חזקיה שחזרו בו, שמהמשנה אין הכרח שהגורד
 15 להביא מנחה מן העדשים פטור ואינה כבית שמאי.

המשך ביאור למס' מנחות ליום שני עמ' ב

1 ואלו בבשים, אלו בלילתן עבה, ואלו ו-המנחות הבאות עם
 2 הכבשים בלילתן רכה, ועוד שאלו בלילתן שחרית – המנחה
 3 הבאה עם תמיד של שחר, בוללים אותה בבוקר כדי להקריבה עם
 4 התמיד, ואלו ו-המנחה הקריבה עם תמיד של בין הערבים בלילתן
 5 בין הערבים, ולכן אין כל מנחות התמידין והמוספין נבללין מזה על
 6 זה, שמלבד שאין זמן בלילתן שוה, גם אין ראוי לבללם יחד כדי
 7 שלא יבלעו המנחות ששמנן מועט ממנחות ששמנן מרובה, ולפיכך
 8 אין ללמוד מכאן מהו שיעור המנחה הראויה להבלל בכלי אחד.
 9 אמרו לו לרבי שמעון אמור אתה מה הטעם שאין מביאים מנחה
 10 של ששים ואחד עשרון בכלי אחד. אמר להם רבי שמעון, הרי הוא
 11 אומר (ויקרא טז) וכל מנחה בלולה בשמן וחרבה, כבר אמרה תורה
 12 קמא מנחה מסולת שיכולה להיבלל בשמן, וביותר מששים עשרון
 13 בכלי אחד אין המנחה נבללת בשמנה.
 14 אמרו לו לרבי שמעון, וכי ששים נבללין בכלי אחד, ובששים
 15 ואחד אין נבללין בכלי אחד, אמר לו – אמר להם רבי שמעון כל
 16 מדה חכמים בן הוא ששיעורם מדויק, וכמו שאמרו חכמים
 17 שבארבעים סאה הוא טובל, בארבעים סאה חסר קרטוב אינו
 18 יכול לטבול. וכן אמרו חכמים שאוכל שיש בו שיעור בפניצה מטמא
 19 טומאת אוכלין – שאוכלים טהורים שנגעו בו, נטמאו, ואוכל
 20 בשיעור בפניצה שחסר ממנו כשיעור שומשוים, אין מטמא טומאת
 21 אוכלין, מפני שחכמים אמרו שיעור מדויק שרק כשיש בו כביצה
 22 מטמא אוכלים טהורים. ועוד אמרו חכמים שבגד ששיעורו שלשה
 23 על שלשה טפחים מטמא מדרס, מפני ששיעורו חכמים ששלשה על
 24 שלשה טפחים ראוים לשיבה. אבל בגד בשיעור שלשה על שלשה
 25 טפחים חסר נימא אחת ו-חוט אחד, אינו מטמא מדרס.
 26 הגמרא מקשה על טעמו של רבי שמעון: וכי אין נבללין ששים ואחד
 27 עשרון בבת אחת, מאי הוי – מה הפסול בכך, והא תנן (לעיל טז) שאם
 28 לא בלל את המנחה, בשר, שאין בלילה מעכבת, ואף ששים ואחד
 29 עשרון יביאם בלא בלילה.
 30 מתרצת הגמרא: אמר רבי יודא הכלל הוא, שכל הראוי לבלילה –

31 שכל מנחה שראוי לבללה, כגון שיש בה ששים עשרון, אין בלילה
 32 מעכבת בו, וכשרה אף בלא בלילה. וכל שאינו ראוי לבלילה – וכל
 33 מנחה שאי אפשר לבלולה, כגון שיש בה יותר מששים עשרון, בלילה
 34 מעכבת בו.
 35 הגמרא עוסקת בדין טומאת דם נבילה שאף בו קבעו חכמים שיעור.
 36 אמר רבי ביבי אמר רבי יהושע בן לוי, מעשה כפרדה אחת של
 37 בית רבי שמחה יוצא ממנה דם, ושיערו חכמים את דמה כרביעית
 38 – ומדרו חכמים את הדם היוצא ממנה, לדעת אם יש בו רביעית,
 39 ויהיו צריכים לפרוש מדמה, כפי שפורשים מבשר הנבילה.
 40 מתיב רבי יצחק בר ביסנא לרב ביבי, שנינו במשנה (ערויות פ"ח מ"א)
 41 העיר רבי יהושע ורבי יהושע בן בתירין על דם נבילות שהוא
 42 טהור. ואמר רבי יהושע בן בתירין מעשה והיו נזחין ערודיאות
 43 לאריות באיסטריא של מלך שהיו הורגים את ערודי היער, כדי
 44 להאכיל מבשרם את האריות בגוד של בית המלך, והיו עולי רגלים
 45 שוקעין עד רכופותיהן ו-ברכהם בדם, ואף שעולי הרגלים
 46 מזהרים לשמור על טהרתם, לא אמרו להם חכמים דבר, מכיון
 47 שאין נטמאים על ידי כך, וקשה על דברי רבי יהושע בן לוי, מדוע
 48 שיערו את דמה ברביעית, הלא אין דם הנבילה מטמא כלל. אישתיב
 49 – שתק רב ביבי ולא השיב להם תשובה. אמר ליה רבי יריקא לרב
 50 ביבי, מאי טעמא לא קא מהדר מר – מדוע אין מר ו-רב ביבי עונה
 51 תשובה לרבי יצחק בר ביסנא, אמר ליה רב ביבי לרבי זריקא היכי
 52 אהדר ליה – איך אענה לו, והלא אין ביכלתי לעשות כך, דאמר רבי
 53 חנין, שהפסוק המוזכר בפרשת התוכחה ויהיו תייד תלאים לך
 54 מנגד' (דברים כח טו), זה הלוקח תבואה משנה לשנה – נאמר על אדם
 55 שאין לו קרקע לזרוע בה תבואה, ואין הוא בטוח בחייו, שאינו יודע
 56 אם שנה הבאה יהיו לו מעות לקנות בהם תבואה. והמשך הפסוק (ש)
 57 ופתחת לילה ויומם' זה הלוקח תבואה מערב שבת לערב שבת,
 58 מפני שאין לו די כסף לקנות תבואה לשנה שלימה. והמשך הפסוק
 59 ואל תאמן בתייד' זה הסומך על הפלטר – על הנחתום, וצריך
 60 לקנות פת מדי יום ביומו,

המשך ביאור למס' מנחות ליום שלישי עמ' ב

1 הגמרא דנה האם רבי חולק גם בתחילת המשנה. שנינו ברישא,
 2 פירשתי בשעה שנדרתי שיעור המנחה, ואינו יודע מה פירשתי,
 3 ביא מספק ששים עשרון, מבררת הגמרא: מאן תנא – מי הוא
 4 התנא ששנה דין זה. אמר חזקיה, דלא כרבי, דאי כרבי היא שניה,
 5 האמר בסוף המשנה, שהאומר פירשתי של עשרונים ואינו
 6 יודע כמה פירשתי, וביא ששים מנחות של עשרונות, מאהד ועד
 7 ששים, ואם כן איך שנינו ברישא שמביא רק ששים עשרון. ובהכרח
 8 שתחילת המשנה היא כדעת רבנן החולקים.
 9 ורבי יוחנן חולק על חזקיה, ואמר, אפילו תימא שתחילת המשנה
 10 כרבי, לא קשה מדוע די שיביא ששים עשרון, משום שתחילת
 11 המשנה עוסקת באומר פירשתי להביא מנחה של עשרונות, ואף
 12 ששכחתי את מנין העשרונות שנדרתי, אכל אני זוכר שלא קבעתיים
 13 להביאם בקלי אחד, ולכן אף לרבי די בזה דמייתי שיתני עשרונות

14 בשיתני מאני – שמביא ששים עשרונות בששים כלים, כל עשרון
 15 בכלי אחד.
 16 שנינו במשנה, האומר, הרי עלי מנחה סתם, וביא איזהו שיתני
 17 [יבוי], רבי יהודה אומר יביא מנחת סולת, שהיא מיוחדת שבמנחות.
 18 הגמרא מבארת מהו מיוחדת שבמנחות: תנא בברייתא לבאר את
 19 דברי רבי יהודה, שלכך יביא מנחת סולת, הואיל ופתח בו ו-במנחת
 20 סולתו הפתוח תחלה – שמנחת סולת כתובה ראשונה לפני כל
 21 המנחות, ובזאת היא מיוחדת שבמנחות, ולכן הגורד מנחה סתם
 22 עליו להביא מנחה הכתובה ראשונה בפרשה.
 23 מקשה הגמרא: אלא מעתה – האם מעכשיו יצא לנו דין, שהאומר
 24 הרי עלי עולה סתם, ולא פירש מאיזה מין יביא, שיביא בן בקר ולא
 25 צאן, הואיל ופתח בו הפתוח בפרשת קרבן עולה.

59 היא של חצי עשרון ועשרון, ורבי שמעון פוטר, מפני שאין דרך
60 המתנדבים להביא מנחה שאינה מעשרונים שלמים. וכן בשאר
61 האופנים האמורים במשנה, כגון באומר הרי עלי מנחה מן השעורים,
62 מאחר שכונתו לכל מה שהוציא מפיו, הרי הוא התנדב להביא מנחה
63 מן השעורים, ואין זה כדרך המתנדבים ולפיכך פוטר.

משנה

64 המשנה דנה מהו שיעור המנחה שאפשר להביאה בכלי אחד:
65 מתנדב אדם מנחה גדולה של ששים עשרון ומביא את המנחה
66 בכלי אחד. (אם אמר הרי עלי ששים עשרון מביא בכלי אחד),
67 אבל אם אמר הרי עלי ששים ואחד עשרון, אין הוא יכול להביאם
68 בכלי אחד, אלא מביא ששים עשרונים בכלי אחד, ועוד עשרון
69 אחד בכלי אחד. והטעם שאי אפשר להביא הכל בכלי אחד, מפני
70 שכן מצאנו במנחת נסכים הקריבה עם התמידים והמוספים, שהיה
71 הציבור מביא ביום טוב הראשון של חג הסוכות והמוספים, שהיה
72 בפקודת, שהיה בה ששים ואחד עשרונים, ומכיון שכן הוא השיעור
73 במנחת ציבור, דיו ליתיד שהוא פחות מן הציבור אחד – שיביא
74 עשרון אחד פחות מהשיעור שהציבור יכולים להביא, ולכן עד ששים
75 עשרונים יביאם בכלי אחד, אבל יותר מששים, יביא בשני כלים.
76

77 דעת רבי שמעון שטעם אחר אי אפשר להביא יותר מששים עשרון
78 בכלי אחד. אמר רבי שמעון, וכי אותם ששים ואחד עשרון היו באים
79 בכלי אחד, שנלמד מהם לשיעור מנחה הראויה לבא בכלי אחד,
80 והלא אלו – שלשים ותשע עשרונים היו קרבים למנחת הפרים,
81 ואלו – שמונה עשר עשרונים היו קרבים לכתבים, ואינם נבללים
82 זה עם זה – ואי אפשר לבוללם בכלי אחד מפני שמנחת הפרים
83 בלילתם עבה, ומנחת הכתבים בלילתם רכה, ואם יערב את מנחתם,
84 יבלע השמן של זו בזה, ונמצא מנחת הכתבים חסרה שמן, ומנחת
85 הפרים יתירה שמן, ויפסלו המנחות. אלא בהכרח שהיו בוללים את
86 מנחת הפרים והכתבים כל אחת בכלי נפרד, ואי אפשר ללמוד מכאן
87 שמנחת ציבור היתה נבללת ששים ואחד עשרון בכלי אחד. אלא
88 הטעם שאין מביאים מנחה של ששים ואחד עשרון בכלי אחד, מפני
89 שעד ששים יכולין ליבלל היטב בלוג אחד שמן, אפילו כשהם בכלי
90 אחד, אבל ששים ואחד עשרון אין נבללים היטב, מפני ריבוי הסלת
91 ומיעוט השמן.

92 אמרו לו חכמים לרבי שמעון, וכי ששים נבללין היטב בכלי אחד,
93 וששים ואחד אין נבללין, הלא שניהם מדה מרובה הם ומה טעם
94 לחלק ביניהם. אמר להם רבי שמעון, כל מדות חכמים בן שנאמר
95 בצמצום, וכשם שמצאנו לגבי שיעור מקוה שבארבעים סאה מים
96 הוא סובל, שזוהו שיעור המים שכל גופו של אדם יכול לטבול בהם,
97 ובארבעים סאה חסר קרטוב, אינו יכול לטבול בהן, אף שחסר רק
98 שיעור מועט ממי המקוה.

גמרא

99 הגמרא מביאה מחלוקת תנאים בטעם הדין שאין להביא מנחה של
100 ששים ואחד עשרון בכלי אחד:

101 שאיל שאילה למעלה מרבי יהודה בר אילעאי – נשאלה שאלה
102 לפני רבי יהודה בר אילעאי, מנין לאומר הרי עלי מנחה של ששים
103 ואחד עשרון, שמביא ששים בכלי אחד, ועשרון אחד בכלי אחד
104 נוסף על הכלי הראשון. פתח רבי יהודה בר אילעאי שעל פי ציווי
105 מלך רומי היה ראש המדברים בכל מקום ואמר, שהטעם שאין
106 להביא מנחה של יותר מששים עשרון בכלי אחד, לפי שכן מצאנו
107 ציבור מביאין ביום טוב הראשון של חג הסוכות בשבת ששים
108 ואחד, דיו ליתיד המביא מנחת נדבה, שיפחות מן הציבור אחד –
109 שיביא עשרון אחד פחות מהציבור. ולפיכך מביא ששים עשרון בכלי
110 אחד, וששים ואחד עשרון בשני כלים.
111

112 אמר לו רבי שמעון לרבי יהודה בר אילעאי, והלא המנחות שבאו
113 עם התמידין והמוספין לא היו נבללים ביחד, כי אלו פרים ואילים

1 אמר ועירי, לא שנו שהאומר הרי עלי מנחה מן השעורים, חייב
2 להביא מנחת חטים, אלא אמר הרי עלי מנחה מן השעורים,
3 שמכיון שתחילה אמר הרי עלי מנחה אף שלאחר מכן אמר מן
4 השעורים, חייב מנחת חטים כפי תחילת דבריו, אכל לא אמר מנחה
5 אלא אמר הרי עלי מן השעורים, לא – אין הוא חייב מנחה כלל,
6 משום שכונתו היתה להביא מנחה משעורים, ומכיון שאין מנחה כזו,
7 אינו חייב כלום.

8 רבא מקשה על דברי זעירי: יתיב וישבו רב נתן וקאמר לה להא
9 שמעיה – ואמר לשמועה זו, איתנייה רבא לרב נתן, שנינו
10 במשנתנו, קמח, וביא סולת. [מאי] לאו דלא אמר מנחה – האם
11 אין מדובר באופן שלא אמר הרי עלי מנחה מן הקמח, אלא אמר
12 הרי עלי קמח, ואף על פי כן חייב להביא מהסולת, ושלא כדברי
13 זעירי. מתרץ רב נתן: לא – אין מדובר באופן זה, אלא אמר הרי
14 עלי מנחה מקמח, שאפשר לחלק את דיבורו ולומר שהעיקר הוא
15 כפי שאמר בתחילה הרי עלי מנחה, ולכן חייב במנחת סלת.

16 עוד הקשה רבא: שנינו במשנתנו, בלא שמן ולבונה, וביא שמן
17 ולבונה. מאי לאו דלא אמר מנחה – שלא אמר הרי עלי מנחה
18 בלא שמן ולבונה, אלא רק הרי עלי בלא שמן ולבונה, ואף על פי
19 כן חייב להביא מנחה כדניה, ושלא כדברי זעירי. מתרץ רב נתן: לא
20 אין מדובר באופן זה, אלא אמר הרי עלי מנחה בלא שמן
21 ולבונה, שאפשר לחלק את דיבורו ולומר שהעיקר הוא כפי שאמר
22 בתחילה הרי עלי מנחה, ולכן חייב להביא מנחה עם שמן ולבונה.
23 עוד הקשה רבא: שנינו במשנתנו, חצי עשרון, וביא עשרון שלם.
24 מאי לאו דלא אמר מנחה, אלא אמר רק הרי עלי חצי עשרון, ואף
25 על פי כן חייב להביא מנחה כדניה. מתרץ רב נתן: לא – אין מדובר
26 באופן זה, אלא אמר הרי עלי מנחה חצי עשרון, שאפשר לחלק
27 את דיבורו ולומר שהעיקר הוא כפי שאמר בתחילה, וחייב להביא
28 מנחה מעשרון שלם.

29 הגמרא מקשה על תירוץ זה: אי הני – אם כך שהמשנה ווסקת
30 באומר הרי עלי מנחה חצי עשרון, אימא סיפא – אמור ובאר את
31 הסיפא, ושנינו בה עשרון ומחצה, וביא שנים, ולפי דברין מדובר
32 באופן שאמר הרי עלי מנחה של עשרון ומחצה, ומדוע חייב להביא
33 שנים, הלא בין דאמר הרי עלי מנחה, איתניב ליה בעשרון –
34 מתחייב בעשרון אחד, כשיעור סתם מנחה, כי אמר – וכאשר הוסיף
35 ואמר חצי עשרון לא כלום קאמר הוא – הרי לא אמר כלום, שהרי
36 לא אמר פעם נוספת מנחה, ומה שאמר חצי עשרון אין מחייבו
37 להביא מנחה נוספת, ודי שיביא עשרון אחד בלבד.

38 מתרצת הגמרא: לא צריכא – לא הוצרכה המשנה לומר זאת אלא
39 באופן דאמר הרי עלי מנחה חצי עשרון ועשרון, שנמצא שאמר
40 שלשה דברים, מנחה חצי עשרון ועשרון, ולכן חייב להביא שתי
41 עשרונות, דכיון דבתחילה אמר מנחה, איתניב ליה בעשרון –
42 התחייב בעשרון שלם, כי אמר לאחר מכן חצי עשרון, ולא כלום
43 קאמר – אין מתחייב בדבריו כלום, כי הדר אמר – וכששוב חזר
44 ואמר עשרון, מיתני עשרון אחרניא – יביא עשרון נוסף, ונמצא
45 שחייב מנחה של שני עשרונים.

46 מקשה הגמרא: לדברי זעירי שאף לדעת תנא קמא הנודר להביא
47 מנחה שאינה ראויה להקרבה, אינו חייב להביאה אלא אם הזכיר
48 בנדרו תיבת מנחה, אי הני – אם כך, מה ששנינו שבכל המקרים
49 שהובאו במשנה, רבי שמעון פוטר מלהביא מנחה, מפני שלא
50 התנדב בדרך המתנדבים, אמאי – מדוע אין חייב להביא מנחה
51 כדניה, הלא אנו תופסים את תחילת דבריו כעיקר, ובהם הזכיר הרי
52 עלי מנחה.

53 מתרצת הגמרא: אמר רבא, רבי שמעון שפטר ממנחה, פשיטת רבי
54 יוסי אמרה – אמר דבריו לפי שיטת רבי יוסי דאמר, [אף] בנגמר
55 דבריו אדם מתפיים – שכונתו להתחייב כפי ששמע מכל דיבורו.
56 כלומר, שאין העיקר כפי מה שאמר בתחילת דבריו, ולא כסופם,
57 אלא מחייבים אותו כפי מה ששמע מכל דיבורו. וכשאומר הרי עלי
58 מנחה חצי עשרון ועשרון, הרי פירש שהמנחה שהוא רוצה להביא

המשך ביאור למס' מנחות ליום שני עמ' א

9 וכונתו היתה להתחייב מנחה משעורים, וכיון שאין מנחה באה מהם,
 10 אין חייב כלום, לכן השמיענו התנא שאפילו הכי ו-כרן אומרם
 11 תפוס לשון ראשון, ומפרשים את דבריו, שבתחילה רצה להביא
 12 מנחה כדינה, ושוב נתחרט וחזר בו ואמר 'מן השעורים', וכיון
 13 שהעיקר כתחילת דבריו, חל עליו חיוב להביא מנחה כהלכתה. ולכן
 14 תמה רבי יוחנן על חזקיה שחזר בו, שמהמשה אין הכרח שהנודר
 15 להביא מנחה מן העדשים פטור ואינה כבית שמאי.

1 שהאומר 'מן העדשים' חייב להביא מנחה ראיה מחטים, דאיכא
 2 למימר מהדר הוא דהדר ביה - שיש לומר שחזר בו שבתחילה רצה
 3 להתחייב מנחה גמורה וכעת חזר בו, וכדי לבטל דבריו הראשונים
 4 אומר 'מן העדשים', שידוע שאין מנחה באה מהן, ואין יכול לחזור בו
 5 מפני שתפוס לשון ראשון - ודבריו הלים כפי תחילת דבריו, ולכן
 6 פשוט שהנודר מן העדשים חייב מנחה, ולא הוצרך התנא להשמיענו
 7 אלא שאפילו האומר 'מן השעורים' נמי ו-גם חייב להביא מנחת
 8 חטים, אף דאיכא למימר מיטעא הוא דקא טעי - שיש לומר שטעה

המשך ביאור למס' מנחות ליום שני עמ' ב

31 שכל מנחה שראוי לבללה, כגון שיש בה ששים עשרון, אין בילה
 32 מעצבת בו, וכשרה אף בלא בלילה. ובל שאינו ראוי לבילה - וכל
 33 מנחה שאי אפשר לבללה, כגון שיש בה יותר מששים עשרון, בילה
 34 מעצבת בו.
 35 הגמרא עוסקת בדין תומאת דם נבילה שאף בו קבעו חכמים שיעור.
 36 אמר רבי ביבי אמר רבי יהושע בן לוי, מעשה כפרדה אחת של
 37 בית רבי שמחה יוצא ממנה דם, ושיערו חכמים את דמה כרביעית
 38 - ומדרו חכמים את הדם היוצא ממנה, לדעת אם יש בו רביעית,
 39 ויהיו צריכים לפרוש מדמה, כפי שפורשים מבשר הנבילה.
 40 מתיב רבי יצחק בר ביסנא לרב ביבי, שנינו במשנה (ערויות פ"ח מ"א)
 41 העיר רבי יהושע ורבי יהושע בן בתירף על דם נבילות שהוא
 42 טהור. ואמר רבי יהושע בן בתירף מעשה והיו נזחין ערודיאות
 43 לאריות באיסטריא של מלך שהיו הורגים את ערודי היער, כדי
 44 להאכיל מבשרם את האריות בגודל של בית המלך, והיו עולי רגלים
 45 שוקעין עד רכופותיהן (ברכיהם) בדם, ואף שעולי הרגלים
 46 מזהרים לשמור על טהרתם, לא אמרו להם חכמים דבר, מכיון
 47 שאין נטמאים על ידי כך, וקשה על דברי רבי יהושע בן לוי, מדוע
 48 שיערו את דמה ברביעית, הלא אין דם הנבילה מטמא כלל. אישתיק
 49 - שתק רב ביבי ולא השיב להם תשובה. אמר ליה רבי זריקא לרב
 50 ביבי, מאי טעמא לא קא מהדר מר - מדוע אין מר ו-רב ביבי עונה
 51 תשובה לרבי יצחק בר ביסנא, אמר ליה רב ביבי לרבי זריקא היכי
 52 אהדר ליה - איך אענה לו, והלא אין ביכלתי לעשות כך, דאמר רבי
 53 חנין, שהפסוק המוזכר בפרשת התוכחה 'והיו תייד תלאים לך
 54 מנגד' (דברים כ"ח טו), זה תלוקת תבואה משנה לשנה - נאמר על אדם
 55 שאין לו קרקע לזרוע בה תבואה, ואין הוא בטוח בחייו, שאינו יודע
 56 אם שנה הבאה יהיו לו מעות לקנות בהם תבואה. והמשך הפסוק (ש)
 57 'ופתחת לילה ויומם' זה תלוקת תבואה מערב שבת לערב שבת,
 58 מפני שאין לו די כסף לקנות תבואה לשנה שלימה. והמשך הפסוק
 59 'ואל תאמן בתייד' זה הפוסק על הפלטר - על הנחתום, וצריך
 60 לקנות פת מדי יום ביומו,

1 ואלו כבשים, אלו בליתן עבה, ואלו ו-המנחות הבאות עם
 2 הכבשים בליתן רבה, ועוד שאלו בליתן שחרית - המנחה
 3 הבאה עם תמיד של שחר, בוללים אותה בבוקר כדי להקריבה עם
 4 התמיד, ואלו ו-המנחה הקריבה עם תמיד של בין הערבים בליתן
 5 בין הערבים, ולכן אין כל מנחות התמידין והמוספין נבללין מזה על
 6 זה, שמלבד שאין זמן בליתן שוה, גם אין ראוי לבללם יחד כדי
 7 שלא יבלעו המנחות ששמנן מועט ממנחות ששמנן מרובה, ולפיכך
 8 אין ללמוד מכאן מהו שיעור המנחה הראויה להבלל בכלי אחד.
 9 אמרו לו לרבי שמעון אמור אתה מה הטעם שאין מביאים מנחה
 10 של ששים ואחד עשרון בכלי אחד. אמר להם רבי שמעון, הרי הוא
 11 אומר (ויקרא ט') וכל מנחה בלולה בשמן וחרבה, כבר אמרה תורה
 12 קמא מנחה מסולת שיכולה להיבלל בשמן, וביותר מששים עשרון
 13 בכלי אחד אין המנחה נבללת בשמנה.
 14 אמרו לו לרבי שמעון, וכי ששים נבללין בכלי אחד, ופשישים
 15 ואחד אין נבללין בכלי אחד, אמר לו - אמר להם רבי שמעון כל
 16 מדה חכמים בן הוא ששיעורם מדויק, וכמו שאמרו חכמים
 17 שבארבעים סאה הוא טובל, בארבעים סאה חסר קרטוב אינו
 18 יכול לטבול. וכן אמרו חכמים שאוכל שיש בו שיעור כפיצה מטמא
 19 טומאת אוכלין - שאוכלים טהורים שנגעו בו, נטמאו, ואוכל
 20 בשיעור כפיצה שחסר ממנו כשיעור שומשום, אין מטמא טומאת
 21 אוכלין, מפני שחכמים אמרו שיעור מדויק שרק כשיש בו כפיצה
 22 מטמא אוכלים טהורים. ועוד אמרו חכמים שבגד ששיעורו שלשה
 23 על שלשה טפחים מטמא מדרם, מפני ששיעורו חכמים ששלשה על
 24 שלשה טפחים ראויים לשיבה. אבל בגד בשיעור שלשה על שלשה
 25 טפחים חסר נימא אחת (חוט אחד), אינו מטמא מדרם.
 26 הגמרא מקשה על טעמו של רבי שמעון: וכי אין נבללין ששים ואחד
 27 עשרון בבת אחת, מאי הוי - מה הפסול בכך, והא תנן (לעיל ט') שאם
 28 לא בלל את המנחה, כשר, שאין בלילה מעכבת, ואף ששים ואחד
 29 עשרון יביאם בלא בלילה.
 30 מתרצת הגמרא: אמר רבי זירא הכלל הוא, שכל הראוי לבילה -

המשך ביאור למס' מנחות ליום שלישי עמ' ב

14 בשייתן מאני - שמביא ששים עשרונות בששים כלים, כל עשרון
 15 בכלי אחד.
 16 שנינו במשנה, האומר, הרי עלי מנחה סתם, יביא איזהו שיצצה
 17 [יבול], רבי יהודה אומר יביא מנחת סולת, שהיא מיוחדת שבמנחות.
 18 הגמרא מבארת מהו 'מיוחדת שבמנחות': תנא בברייתא לבאר את
 19 דברי רבי יהודה, שלכן יביא מנחת סולת, הואיל ופתח בו ו-במנחת
 20 סולתו הפתוח תחלה - שמנחת סולת כתובה ראשונה לפני כל
 21 המנחות, ובזאת היא 'מיוחדת שבמנחות', ולכן הנודר מנחה סתם
 22 עליו להביא מנחה הכתובה ראשונה בפרשה.
 23 מקשה הגמרא: אלא מעתה - האם מעכשיו יצא לנו דין, שהאומר
 24 הרי עלי עולה סתם, ולא פירש מאיזה מין יביא, שיביא בן בקר ולא
 25 צאן, הואיל ופתח בו הפתוח בפרשת קרבן עולה.

1 הגמרא דנה האם רבי חולק גם בתחילת המשנה. שנינו ברישא,
 2 פירשתי בשעה שנדרתי שיעור המנחה, ואינו יודע מה פירשתי,
 3 יביא מספק ששים עשרון. מבררת הגמרא: מאן תנא - מי הוא
 4 התנא ששנה דין זה. אמר תוקיה, דלא כרבי, דאי כרבי היא שניה,
 5 האמר בסוף המשנה, שהאומר פירשתי של עשרונים ואינו
 6 יודע כמה פירשתי, יביא ששים מנחות של עשרונות, מאהד ועד
 7 ששים, ואם כן איך שנינו ברישא שמביא רק ששים עשרון. ובהכרח
 8 שתחילת המשנה היא כדעת רבנן החולקים.
 9 ורבי יוחנן חולק על חזקיה, ואמר, אפילו תימא שתחילת המשנה
 10 כרבי, לא קשה מדוע די שיביא ששים עשרון, משום שתחילת
 11 המשנה עוסקת באומר פירשתי להביא מנחה של עשרונות, ואף
 12 ששכחתי את מנין העשרונות שנדרתי, אכל אני זוכר שלא קבעתיים
 13 להביאם בקלי אחד, ולכן אף לרבי די בזה דמייתי שייתן עשרונות